

Datum van
inontvangstneming

:

08/08/2023

Zaak C-395/23 [Anikovi]ⁱ

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

29 juni 2023

Verwijzende rechter:

Sofiyski rayonen sad (Bulgarije)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

24 juni 2023

Verzoekende partijen in een niet-contentieuze procedure:

E. M. A.

E. M. A.

M. I. A.

BESCHIKKING

Sofia, 24 juni 2023

De Sofiyski rayonen sad (rechter in eerste aanleg, Sofia, Bulgarije) heeft in niet-openbare zitting op 24 juni 2023 in de samenstelling

VOORZITTER [...] [omissis]

zich beraden over de [...] [omissis] **burgerlijke zaak 14139/2023** en bij zijn beslissing het volgende in aanmerking genomen:

ⁱ De onderhavige zaak wordt aangeduid met een gefingeerde naam, die niet overeenkomt met de echte naam van een partij in de procedure.

Het Hof van justitie van de Europese Unie wordt overeenkomstig artikel 267, eerste alinea, VWEU verzocht om een prejudiciële beslissing.

- 1 Het gaat om een vraag betreffende de internationale bevoegdheid in niet-contentieuze procedures ter zake van het verlenen van goedkeuring voor de verkoop van onroerend goed van minderjarige kinderen en de verhouding tussen de bepalingen van verordening 2019/1111 en verordening nr. 593/2008. Verder wordt gevraagd naar de verhouding tussen verordening 2019/1111 en een bilaterale internationale overeenkomst tussen een lidstaat (Bulgarije) en een derde staat (Sovjet-Unie dan wel Russische Federatie) die is gesloten vóór de toetreding van de lidstaat tot de Europese Unie.

DE PARTIJEN IN DE PROCEDURE

Verzoekende partijen:

E. M. A., onderdaan van de Russische Federatie, geboren op [...] [omissis] 2005,

E. M. A., onderdaan van de Russische Federatie, geboren op [...] [omissis] 2008,

beiden met instemming van hun moeder, M. I. A., onderdaan van de Russische Federatie,

procesgemachtigde: advocaat [...] [omissis] Tsoncheva (orde van advocaten Sofia) [...] [omissis]

Verzoek van partijen

- 2 Verzoeksters vragen om goedkeuring voor de verkoop van twee appartementen met een mede-eigendomsaandeel van elk 1/6 in een appartementencomplex in het dorp R. (aan de kust van de Zwarte Zee) en van een woning in de stad B. (een vakantieoord in de bergen), zoals nader beschreven in het verzoek, tegen een prijs die niet lager is dan de fiscale waarde van de onroerende goederen, waarbij de verkoopprijs moet worden overgemaakt naar twee bankrekeningen van de kinderen bij banken in Duitsland.

FEITEN

- 3 Tijdens het huwelijk tussen de moeder M. I. A. van de twee kinderen E. M. A. en E. M. A. en de vader M. A., allen Russische staatsburgers, kocht de moeder in eigen naam drie onroerende goederen in Bulgarije, twee vakantieappartementen aan de kust van de Zwarte Zee en een vakantiewoning in een vakantieoord in de bergen. Aangezien de aankoop plaatsvond tijdens het huwelijk, was haar echtgenoot M. A. voor 50 % mede-eigenaar van de onroerende goederen. Na het overlijden op 29 juli 2015 van M. A. in de stad L., Republiek Cyprus, erfden de

overlevende echtgenote M. I. A. en de twee kinderen diens 50 % mede-eigendom. Blijkens een door een Russische notaris naar behoren opgesteld document hebben de kinderen en de moeder/echtgenote de erfenis aanvaard. De kinderen en de moeder leven in Duitsland, waar zij naar eigen zeggen hun gewone verblijfplaats hebben.

TOEPASSELIJKE BEPALINGEN VAN HET RECHT VAN DE EUROPESE UNIE

Artikel 1, onder e), van verordening (EU) 2019/1111 van de Raad van 25 juni 2019 betreffende de bevoegdheid, de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid, en betreffende internationale kinderontvoering [...] [omissis]

Artikel 7, lid 1, van verordening 2019/1111 [...] [omissis]

Artikel 98, van verordening 2019/1111 [...] [omissis]

Artikel 4, lid 1, onder c) van verordening (EEG) nr. 593/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst [...] [omissis]

Artikel 24, punt 1, van verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken [...] [omissis]

TOEPASSELIJKE BEPALINGEN VAN BULGAARS RECHT

a) Internationale overeenkomsten

Dogovor mezhdur Narodna Republika Bulgaria i Sayuza na Savetskite sotsialisticheski Republiki za pravna pomosht po Grazhdanski, semeyni i nakazatelni dela (Overeenkomst tussen de Volksrepubliek Bulgarije en de Unie van Socialistische Sovjetrepublieken inzake rechtshulp in burgerlijke, familie- en strafzaken)

(Geratificeerd bij decreet nr. 784 van de Staatsraad van 15 april 1975, DV 1975, nr. 33, van kracht sinds 18 januari 1976)

Gepubliceerd in DV nr. 12 van 10 februari 1976, met rectificatie in DV nr. 17 van 28 februari 2014

Artikel 25

Rechtsbetrekkingen tussen ouders en kinderen

1. De rechtsbetrekkingen tussen ouders en kinderen worden beheerst door het recht van de partij bij de overeenkomst op het grondgebied waarvan zij hun gemeenschappelijke woonplaats hebben.
2. Wanneer de ouders of een van hen hun woonplaats hebben op het grondgebied van een van de partijen bij de overeenkomst en het kind zijn woonplaats heeft op het grondgebied van de andere partij bij de overeenkomst, worden hun onderlinge rechtsbetrekkingen beheerst door het recht van de partij bij de overeenkomst waarvan het kind de nationaliteit bezit.
3. Procedures tot betwisting of vaststelling van het vader- of moederschap en tot vaststelling van de geboorte van een echtelijk kind worden beslecht overeenkomstig het recht van de partij bij de overeenkomst waarvan het kind op het tijdstip van zijn geboorte de nationaliteit bezit.
4. De rechtsbetrekkingen tussen een kind van personen die niet met elkaar zijn gehuwd en zijn moeder of vader worden beheerst door het recht van de partij bij de overeenkomst waarvan het kind de nationaliteit bezit.
5. Indien het kind staatsburger is van een van de partijen bij de overeenkomst en woont op het grondgebied van de andere partij bij de overeenkomst en het recht van deze partij bij de overeenkomst gunstiger is voor het kind, is het recht van die partij bij de overeenkomst van toepassing.
6. Ter zake van de vaststelling van beslissingen over de in de leden 1, 2, 3, 4 en 5 genoemde rechtsbetrekkingen komt bevoegdheid toe aan de organen van de partij bij de overeenkomst waarvan het kind de nationaliteit bezit of op het grondgebied waarvan het kind zijn woon- of verblijfplaats heeft.

Artikel 30

Vormen van rechtshandelingen

1. De vorm van een rechtshandeling wordt bepaald door het recht dat op de rechtshandeling van toepassing is. Het is evenwel voldoende dat het recht van de plaats waar de rechtshandeling wordt verricht, in acht wordt genomen.
2. De vorm van een rechtshandeling met betrekking tot een onroerend goed wordt beheerst door het recht van de partij bij de overeenkomst op het grondgebied waarvan het onroerend goed gelegen is.

b) Nationaal recht

Zakon za zadalzheniata i dogovorite (wet inzake verbintenissen en overeenkomsten) van 1951

Artikel 18 Van overeenkomsten betreffende de eigendomsoverdracht of de vestiging van andere zakelijke rechten op onroerende goederen moet een notariële akte worden opgemaakt.

Kodeks na mezhdunarodnoto chastno pravo (wetboek internationaal privaatrecht) van 2005

Artikel 85 (1) De betrekkingen tussen ouders en kinderen worden beheerst door het recht van de staat waar zij hun gemeenschappelijke gewone verblijfplaats hebben.

(2) Indien de ouders en het kind geen gemeenschappelijke gewone verblijfplaats hebben, worden de betrekkingen tussen hen beheerst door het recht van de staat van de gewone verblijfplaats van het kind of door het recht van de staat waarvan het kind de nationaliteit bezit, indien dit laatste gunstiger is voor het kind.

Grazhanski protsesualen kodeks (wetboek van burgerlijke rechtsvordering) van 2007

Artikel 586 (1) Bij het opmaken van een notariële akte betreffende de overdracht van een eigendomsrecht dan wel de vestiging, overdracht, wijziging of beëindiging van een ander zakelijk recht op een onroerend goed gaat de notaris na of de persoon die het recht overdraagt de eigenaar van het onroerend goed is en of aan de bijzondere voorwaarden voor het verrichten van de rechtshandeling is voldaan.

(2) Het eigendomsrecht wordt bewezen aan de hand van passende documenten.
[omissis]

(3) De notaris neemt in de akte, onder vermelding van de documenten waaruit het eigendomsrecht blijkt en van de overige voorwaarden, tevens op dat hij het in lid 1 bedoelde onderzoek heeft verricht.

(4) Indien het document waaruit het eigendomsrecht van de persoon die het recht overdraagt blijkt, niet is geregistreerd, wordt de notariële akte pas opgemaakt nadat de registratie van dit document heeft plaatsgevonden.

Semeen kodeks (wetboek familierecht) van 2009

Artikel 130 (1) De ouders moeten het vermogen van het kind in het belang van het kind en met de nodige zorgvuldigheid beheren.

(2) Inkomsten uit het vermogen van het kind die niet nodig zijn om in de behoeften van het kind te voorzien, kunnen worden gebruikt om te voorzien in de behoeften van het gezin.

(3) Beschikkingshandelingen ter zake van onroerende goederen, roerende zaken bij wege van een formele rechtshandeling alsook depots en effecten die aan het

kind toebehoren, kunnen met goedkeuring van de rechter in eerste aanleg van de huidige woonplaats van het kind worden verricht indien de beschikking niet in strijd is met het belang van het kind.

(4) Schenking, afstand van recht, uitlening en borgstelling voor de schulden van derden door een minderjarig kind zijn nietig. Bij wijze van uitzondering is borgstelling voor de schulden van derden door een pandrecht of hypotheek in de zin van lid 3 toegestaan, en wel in geval van een behoefte van het kind of een kennelijk voordeel voor het kind of in geval van een uitzonderlijke behoefte van het gezin.

(5) Op rechtshandelingen van een gehuwde minderjarige is alleen de beperking als bedoeld in artikel 6, lid 4, van toepassing.

c) Relevante nationale rechtspraak:

Beschikking nr. 144 van 2 juni 2015, in burgerlijke zaak nr. 1100/2015 van de Varhoven kasatsionen sad na Republika Bulgaria (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Bulgarije), kamer van de tweede afdeling voor burgerlijke zaken, bepaalt:

„Krachtens artikel 130, lid 3, van het wetboek familierecht kunnen beschikkingshandelingen ter zake van onroerende goederen, roerende zaken bij wege van een formele rechtshandeling alsook depots en effecten die aan het kind toebehoren, met goedkeuring van de rechter in eerste aanleg van de huidige woonplaats van het kind worden verricht indien de beschikking niet in strijd is met het belang van het kind. Deze bepaling is opgenomen in het hoofdstuk over de betrekkingen tussen ouders en kinderen. Volgens artikel 85 van het wetboek internationaal privaatrecht worden de betrekkingen tussen ouders en kinderen beheerst door het recht van de staat waar zij hun gemeenschappelijke gewone verblijfplaats hebben. Ook op grond van artikel 25 van de Overeenkomst tussen de Volksrepubliek Bulgarije en de USSR inzake rechtshulp in burgerlijke, familie- en strafzaken worden de betrekkingen tussen ouders en kinderen beheerst door het recht van de partij bij de overeenkomst op het grondgebied waarvan zij hun woonplaats hebben. Tegelijkertijd moet in aanmerking worden genomen dat artikel 130, lid 3, van het wetboek familierecht ervoor moet zorgen dat de belangen van het kind worden beschermd bij beschikkingen over zijn vermogen. De goedkeuring voor de beschikking – waarvan de notaris bij de sluiting van de overeenkomst moet nagaan of deze voorhanden is – vormt een specifiek wettelijk vereiste voor het verrichten van een beschikkingshandeling in de zin van artikel 586, lid 1, van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering. Volgens artikel 65, lid 1, van het wetboek internationaal privaatrecht worden de verkrijging en de beëindiging van zakelijke rechten en van het bezit beheerst door het recht van de staat waar het goed gelegen is. Artikel 30, lid 2, van bovengenoemde Overeenkomst inzake rechtshulp wijst in dezelfde richting. Derhalve moet met betrekking tot de specifieke wettelijke vereisten, daaronder begrepen die van artikel 130, lid 3, van het wetboek familierecht, deze wet worden toegepast voor

de overdracht van het eigendomsrecht op een onroerend goed. Aangezien een beschikkingshandeling ter zake van een onroerend goed moet worden goedgekeurd door een rechter, moet dit dus de rechter zijn van de staat waar het onroerend goed gelegen is.”

Voornoemde beschikking, die terug te vinden is op de website van de Varhoven kasatsionen sad, betreft een geval van Russische staatsburgers, en de vraag waarover de Varhoven kasatsionen zich heeft uitgesproken, luidt als volgt: Is de Bulgaarse rechter bevoegd om kennis te nemen van een door de wettelijke vertegenwoordiger van een minderjarige met de Russische nationaliteit overeenkomstig artikel 130, lid 3, van het wetboek familierecht ingediend verzoek om goedkeuring van de beschikkingshandeling ter zake van een onroerend goed dat aan het kind toebehoort en dat gelegen is op het grondgebied van de Republiek Bulgarije?

Dezelfde rechtsopvatting wordt gehuldigd in beschikking nr. 7276 van 14 juni 2023 in burgerlijke zaak nr. 6491/2023, Sofiyski gradski sad (rechter voor de stad Sofia, Bulgarije), eerste civiele kamer, waarbij beschikking nr. 15959 van 2 mei 2023 in burgerlijke zaak nr. 14139/2023, Sofiyski rayonon sad [omissis](onderhavige procedure), is vernietigd. In die zaak heeft de kamer van de Sofiyski gradski sad evenwel ook verwezen naar artikel 4, lid 1, onder c), van verordening (EG) nr. 593/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst, teneinde de toepassing van de bepalingen van verordening 2019/1111 op verzoeken om goedkeuring van beschikkingshandelingen met betrekking tot in Bulgarije gelegen onroerende goederen uit te sluiten. Aangezien de genoemde bepaling betrekking heeft op het toepasselijke recht en niet op de internationale bevoegdheid om kennis te nemen van het geschil, moet ervan uit worden gegaan dat de Sofiyski gradski sad heeft willen verwijzen naar artikel 24, punt 1, van verordening nr. 1215/2012, dat voor procedures die zakelijke rechten op onroerende goederen alsook huur en verhuur, pacht en verpachting van onroerende goederen betreffen, toewijst aan de gerechten van de lidstaten waar het onroerend goed gelegen is.

FEITELIJK KADER – NOODZAAK VAN DE UITLEGGING VAN DE UNIERECHTELIJKE BEPALINGEN

- 4 Momenteel proberen veel staatsburgers van de Russische Federatie die onroerend goed in Bulgarije hebben gekocht (aan de kust van de Zwarte Zee, in vakantieoord in de bergen en elders), dit te verkopen. In veel gevallen zijn deze onroerende goederen geheel of gedeeltelijk eigendom van kinderen, hetzij op grond van erfopvolging, hetzij omdat de onroerende goederen van meet af op naam van de kinderen zijn verworven. Volgens het Bulgaarse nationale recht zijn beschikkingshandelingen ter zake van onroerende goederen van kinderen, bijvoorbeeld door verkoop, onderworpen aan voorafgaande goedkeuring door een rechter in het kader van een niet-contentieuze procedure.

- 5 Sommige Bulgaarse rechters lijken van oordeel te zijn dat zij internationaal bevoegd zijn om een dergelijke goedkeuring te verlenen wanneer een kind van Russische nationaliteit een verzoek indient betreffende de verkoop van onroerend goed in Bulgarije, waarbij zij verwijzen naar de bepalingen van de Overeenkomst inzake rechtshulp tussen de Volksrepubliek Bulgarije en de Sovjet-Unie van 1975 en de bepalingen van verordening nr. 563/2008 (correctheidshalve moet dit worden gezien als verwijzing naar artikel 24, punt 1, van verordening nr. 1215/2012). Het vereiste van een rechterlijke goedkeuring voor de verkoop van het onroerend goed wordt door de Bulgaarse gerechten gezien als onderdeel van de vorm van de overeenkomst tot overdracht van het onroerend goed, en er wordt betoogd dat de bevoegdheid van de Bulgaarse rechter voortvloeit uit het feit dat het om de juridische situatie en onroerendgoedtransacties in Bulgarije gaat en niet om de ouderlijke verantwoordelijkheid voor de kinderen. Derhalve is de Bulgaarse rechter dan ook bevoegd wanneer de kinderen hun gewone verblijfplaats hebben in een andere lidstaat van de Unie of in een derde staat, bijvoorbeeld Rusland.

- 6 Bij arrest van 6 oktober 2015, ██████████ C-404/14, EU:C:2015:653, heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) geoordeeld dat verordening (EG) nr. 2201/2003 van de Raad van 27 november 2003 betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid, en tot intrekking van verordening (EG) nr. 1347/2000, aldus moet worden uitgelegd dat de goedkeuring van een overeenkomst tot verdeling van de nalatenschap die voor rekening van minderjarige kinderen door een bewindvoerder is gesloten, een maatregel betreffende de uitoefening van de ouderlijke verantwoordelijkheid in de zin van artikel 1, lid 1, onder b), van deze verordening vormt, die derhalve binnen de werkingssfeer ervan valt, en geen maatregel inzake erfopvolging in de zin van artikel 1, lid 3, onder f), van deze verordening, die van de werkingssfeer ervan is uitgesloten.

- 7 In bovengenoemde uitlegging heeft het Hof zich uitgesproken over de verhouding tussen de bepalingen van verordening nr. 2201/2003 inzake de internationale bevoegdheid betreffende de ouderlijke verantwoordelijkheid en de bepalingen van verordening nr. 650/2012 betreffende de internationale bevoegdheid op het gebied van erfopvolging; de verwijzende rechter is echter niet bekend met rechtspraak van het Hof over de verhouding tussen de bepalingen van verordening 2019/1111 inzake de internationale bevoegdheid in kwesties betreffende de ouderlijke verantwoordelijkheid in niet-contentieuze procedures met betrekking tot onroerende goederen van kinderen en de bepalingen van verordening nr. 1215/2012 betreffende de internationale bevoegdheid ter zake van geschillen over onroerende goederen.

- 8 De verwijzende rechter is evenmin bekend met rechtspraak van het Hof over de vraag of bilaterale overeenkomsten inzake rechtshulp die lidstaten vóór hun toetreding en vóór de vaststelling van de desbetreffende verordening met derde landen hebben gesloten (en die bepalingen bevatten inzake de internationale

bevoegdheid en het toepasselijke recht met betrekking tot geschillen en verzoeken van onderdanen van de partijen bij de overeenkomst) de bepalingen van de betrokken verordening opzijzetten. Bulgarije en andere voormalige Oostblokstaten die nu lid zijn van de Europese Unie, hebben tot 1989 soortgelijke bilaterale overeenkomsten inzake rechtshulp met de Sovjet-Unie gesloten, die nu van toepassing zijn in de verhouding met de Russische Federatie. Deze bilaterale overeenkomsten worden in hoofdstuk VIII van verordening 2019/1111 niet genoemd en het is de vraag of zij de bepalingen van deze verordening opzijzetten, of juist omgekeerd.

- 9 Gelet op het voorgaande wordt het Hof verzocht om een prejudiciële beslissing ten aanzien van drie vragen.

Om deze redenen heeft de rechter

ALS VOLGT BESLOTEN:

De behandeling van civiele zaak nr. **14139/2023** door de Sofiyski rayonen sad wordt in afwachting van de beslissing van het Hof **geschorst**.

Het **Hof** wordt overeenkomstig artikel 267, eerste alinea, VWEU verzocht om een **prejudiciële beslissing** over de volgende vragen:

1. Strekt de werkingssfeer van artikel 1, onder e), van verordening (EU) 2019/1111 van de Raad van 25 juni 2019 betreffende de bevoegdheid, de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid, en betreffende internationale kinderontvoering zich ook uit tot niet-contentieuze procedures betreffende de verlening van rechterlijke goedkeuring van beschikkingen, zoals een verkoop, ter zake van onroerende goederen of mede-eigendomsrechten hierin die toebehoren aan een kind?

2. Welke verordening bepaalt de internationale bevoegdheid van een gerecht van een lidstaat van de Europese Unie in niet-contentieuze procedures betreffende de verlening van rechterlijke goedkeuring van beschikkingen, zoals een verkoop, over onroerende goederen of mede-eigendomsrechten hierin die toebehoren aan een kind: is dat – overeenkomstig artikel 7, lid 1, van verordening 2019/1111 – **het gerecht van de plaats waar het kind zijn gewone verblijfplaats heeft** dan wel – overeenkomstig artikel 4, lid 1, onder c), van verordening (EG) nr. 593/2008 of artikel 24, punt 1, van verordening (EU) nr. 1215/2012 – **het gerecht van de plaats waar het onroerend goed gelegen is**?

3. Worden de bepalingen van verordening (EU) 2019/1111 betreffende de internationale bevoegdheid in procedures betreffende de ouderlijke verantwoordelijkheid buiten werking gesteld door een bilaterale internationale overeenkomst tussen een lidstaat (de Republiek Bulgarije) en een derde staat (de Sovjet-Unie of de Russische Federatie) die is gesloten vóór de toetreding van deze

lidstaat tot de Europese Unie, wanneer die internationale overeenkomst niet is vermeld in hoofdstuk VIII van verordening (EU) 2019/1111?

De beschikking is onherroepelijk en kan niet worden betwist.

Rechter